

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvu Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112.

Aktualna prosvetna vprašanja.

(Predstavniki poverjeništvu UJU pri prosvetnem inšpektorju g. dr. Dragotinu Lončarju.)

V petek dne 28. marca t. l. je sprejel zastopnike poverjeništvu UJU prosvetni inšpektor Ljubljanske oblasti g. dr. Dragotin Lončar. V zastopstvu so bili poverjeniki Andrej Skulj, strokovni tajnik Josip Kobal in urednik Ivan Dimnik. G. prosvetni inšpektor je izrazil željo, da čuje mišljenje in želje učiteljstva o posrednih aktualnih prosvetnih vprašanjih.

Poverjenik Andrej Skulj je pozdravil g. prosvetnega inšpektorja v imenu organiziranega učiteljstva. G. prosvetni inšpektor je naglasil, da želi sodelovanja učiteljstva pri vseh vprašanjih prosvete, v blagor države in naroda, katerima služimo vsi.

Po odredbi ministrstva prosvete P. br. 342 z dne 14. januarja 1929 morajo vsi uradniki in uslužbenci v področju ministrstva prosvete v osebnih zadevah, kakor pri nameščanjih in premeščanjih, v zadevi odsodstva, bolezenskih in drugih zadevah vlagati prošnje le preko svojih staršev. Nepotrebne obiske pri prosvetni upravi je treba omejiti in odpraviti. Sreski nadzorniki morajo dobiti več vpliva v svojem področju, da bodo manjše zadeve lahko sami rešili ter se ne bo oblastni prosvetni upravi treba muditi z njimi. Pri šolskih upraviteljih in sreskih šolskih nadzornikih se morajo stranke najprej zglasiti. Ti pa poročajo prosvetnemu oddelku. Na ustne prošnje za premeščitev se ne bo oziralo in je treba v vsakem slučaju pisane prošnje. Absolutno ne gre, da prošilec na podeljeno mesto naknadno resignira, dasi je sam prošil za premeščitev. Instančna pot za pritožbe je upravitelj, sreski šolski nadzornik in šole v slučaju, če odredeta ta dva iz kateregakoli razloga, se je obrniti na prosvetni oddelček, ki bo zadevo preiskal ter zaslusal vse prizadete. V izvestnih primerih naj članstvo išče zaščite pri svojih sreskih učiteljskih društvih, ki bodo v zadevah intervenirala potom poverjeništvu UJU. Na pavšalne, anonimne slučaje brez konkretnih navedb se prosvetna uprava ne bo ozirala. — Na ta način bo mogoče, da se prepreči vsaka krivica in vsaka zloraba.

Tov. poverjenik je nato poudaril, da bi bilo nujno potrebno sklicati konferenco sreskih nadzornikov iz celotne oblasti, da se utrdijo gornji pravci in ugotove druga nujna vprašanja, ki jih je treba rešiti in urediti. G. prosvetni inšpektor je poudaril, da je taka konferenca predvidena. Urediti je zadevo kritja stroškov ter najti tozadevni izhod. S sklicanjem pa malo počaka, ker je komaj nastopil, da znova prouči še nekatera vprašanja. Gg. sreske šolske nadzornike bo pisмено pozval, da predložijo svoje mišljenje in zadeve, ki so nujne za enotno ureditev ter naj bi prišle v razpravo pri tej konferenci. Govor je bil tudi o movih pavšalih za nadzornike, po budžetu.

Nato je sprožil g. prosvetni inšpektor vprašanje nameščanja in premeščanja učiteljstva. Stalnost in razpisi so ukinjeni, vendar pa naj vlada v tem pogledu gotov stalen red. Kdor želi premeščitev mora vložiti prošnjo! Premestitev po členu 71. se bodo vršile le v slučajih, ako je mesto brez učitelja, torej prosto ter se nihče ne oglasi, da mora prosvetna uprava poslati iz službene potrebe nekoga na izpraznjeno mesto, iz socialnih ali drugih utemeljenih razlogov na podlagi prošnje in po disciplinskem pravoreku. V vsakem slučaju bo pa temeljni princip ta, da se ne oškoduje s tem koga drugega in se mu ne napravi krivica. Zastopniki poverjeništvu so objasnili, da se organizacija poteza za zopetno uvedbo razpisov, če tudi mesta s tem ne bodo stalna. Na ta način je zelo olajšano delo tudi za prosvetno upravo. Sklicovali so se na izjavo g. ministra prosvete. Ustreženo bo s tem učiteljstvu in prosvetni upravi, ki ji je tudi težko sami razporejati, ko ne ve želj učiteljstva, učiteljstvu pa niso znana izpraznjena mesta. G. prosvetni inšpektor je soglašal s predlogom ter je povdaril, da ga bo podpiral. Poverjeništvu naj predloži tozadevno pisмено predstavko tudi njemu. Zastopniki poverjeništvu so nato prosili, naj prosvetni oddelček zadrži prošnje zadnjega razpisa, da se bo razpored ob sklepu šolskega leta izvršil na podlagi teh prošenj. Gospod inšpektor je povdaril, da je to nemogoče, ker so se morale prošnje vrniti prošilec.

Ob tej priliki se je obravnavala tudi nujna zadeva uvedbe točnega katastra v vseh prosvetnih uradih gde stala šola in učiteljstva. Kateri učitelj(ice) so nameščeni po razpisu, kateri po čl. 71. in od kdaj na posrednih šolah, koliko jih je na dopustu, prideljenih drugam, suplentov in za koliko časa,

koliko jih je nadstevilnih in na razpoložljivo? G. prosvetni inšpektor je naglasil, da bo v to svrhu uvedel točen kataster, iz katerega bo vsak hip razvidno stanje na posrednih šolah.

Glede disciplinskih predpisov so zastopniki poverjeništvu povdarili zaštarelost sedanega postopka v ljubljanski oblasti, ki se naslanja na zakon iz leta 1873. Ta postopek absolutno ne odgovarja modernim principom disciplinskega postopanja. G. prosvetni inšpektor je izrazil željo, da se mu tudi v tej zadevi napravi pismena predstavka ter bo tudi on podpiral željo učiteljstva, da se uvede zopet svoječasa uredba o disciplinskem postopanju, dokler ne bo to vprašanje urejeno s šolskim zakonom.

Pri tej priliki je potekel razgovor o znanih disciplinskih slučajih, ker so načelnega značaja in se je imenovane zasledovalo disciplinsko za zadeve, ne da bi se prej dognal kak pregrešek po društvenem, oziroma tiskovnem zakonu. Enako so bili omenjeni z obeh strani še nekateri drugi disciplinski slučajji, ki so pa službenega značaja.

V vprašanju oblastnega in krajevnih šolskih odborov je g. inšpektor povdaril stališče g. ministra prosvete, da je treba v te odbore ljudi, ki bodo šoli naklonjeni in za delo vneti, ne pa taki, ki nasprotujejo interesom šole in še vedno gledajo vsako vprašanje s strankarskega vidika.

Brezpogojno je treba izvesti odloke ministrstva, da se bodo šolske zgradbe in prostori uporabljali izključno v šolske svrhe. G. inšpektor je izrazil željo, da se mu predložijo vsi zadevni slučajji.

V pogledu volonterjev se je g. inšpektor strinjal s stališčem, da je treba te vrste učiteljstvo ukiniti. Socialno pravično je, da so nameščeni oni z dobrimi izpričevani in so-

A. KOPRIVA:

Kaj še lahko storimo za Mladinsko Matico?

Za deset dinarjev.

Ni torej nemogoče doseči med ljudmi razumevanje, četudi težko, zdi se le, da ni pravega razumevanja in ljubezni do stvari v nas samih, onega navdušenja, kakršno je n. pr. v otrocih.

Težko ti je, ko pride otrok k tebi in solzen pripoveduje, da ne dajo ali ne zmorejo starši oni deset dinarjev. Izključeno je torej, da bi na šolah pridobili zadostno število naročnikov, če agitiramo samo v šoli, še tu le zadnje tedne in to kar za deset dinarjev. Starši se upirajo: Toliko sem že izdal v tem letu za zvezke, šolske knjige itd. Ne zmorem več! Ne dam več! In tako ne dobiš, ker nisi znal agitirati, ker si odbijal, namesto pridobival ljudi.

Treba iskati drugih načinov: Ustanoviti je po razredih ali šolah razredne ali šolske hranilnice in to že koj začetkom šolskega leta. Deca pozabi na tiste pare in dinarje, ki jih zdaj pa zdaj vložijo v hranilnico.

Ko si otrok prihrani deset dinarjev, jih izloči sporazumno z vlagateljem v zbiralnico za Mladinsko Matico. V višjih razredih, kjer vodijo blagajniške knjige in hranilnico otroci sami se razvije lepa tekma. Otrokom pa, ki ne prinesejo nobenih prihrankov ali so ti pre-majhni za članarino Mladinske Maticе, da hranilnica od vsakomesečne »članarine« ali od denarja, vložnega »za skupne namene« za Mladinsko Matico.

Meni se je n. pr. le na ta način posrežilo pridobiti večje število naročnikov. Prevzela je tukaj agitacijo s tem večinoma deca sama. Še to je bilo težavno. Kajti hranilnica je ustanovljena ne le za Mladinsko Matico, ampak za majski izlet in druge prilike, za kar pa tu ni mesta za točnojšo razlago, kakšna naj bo razredna ali šolska hranilnica. Še o Božiču in drugih prilikah pojemlje deca svoje prihranke in to večidel za zvezke, kruh, platno, predpasnik, volno, nakitje za božično drevo. Skoraj same potrebne reči. Včasih posežeš sam vmes, da ostane nekaj za Mladinsko Matico.

Tako si torej tukajšnja deca publikacije svoje Maticе sama prisluži, pritepečka itd. Ako pa bi še odrasli imeli zanjo zanimanje, bi bilo nele 12%, ampak od 50—100% naročnikov. Ideal naš mora biti, da postanejo knjige Mladinske Maticе pomožno razredno čtivo, ki bi ga imel vsak otrok. Tako bi mogli tudi krajevni šolski odbori prispevati za Mladinsko Matico žz zneskov oziroma postavk za šolske potrebščine.

Stopiti na oger in malomarno vprašati: Kdo bo naročil knjige Mladinske Maticе? in čez par dni ali tednov zopet: Ali je že kdo prinesel deset dinarjev za Matico? ni nobena agitacija. Če pa vržeš še kako nepremišljeno pripombo: Zakaj pa ti nisi prinesel? Ti bi pa že mogel dati! Saj so starši bogati, ali saj niste tako revni! — potem pa že to celo n nikak agitacija, ampak dosežemo s takimi in sličnimi besedami le nasprotno.

cialno šibkejši pred premožnimi. Nadalje je g. inšpektor objavil zastopnikom učiteljstva, da namerava izvesti revizijo učiteljstva prideljenega v pisarne prosvetne uprave. Tozadevno se je obrnil na ministrstvo prosvete. Za poučevanje nesposobni naj ostanejo na svojih mestih, zdravi pa naj se vrnejo v šolo.

Obravnavalo se je tudi vprašanje centralnega šolskega vrta v Ljubljani in vprašanje šolskih vrtov v občeh.

Zastopniki organizacije so prosili g. inšpektorja, naj bi se važna učiteljska in upraviteljska mesta ne odajala brez razpisov, ker to vzbuja nevoljo med učiteljstvom, ki bi tudi upravičeno lahko reflektiralo na ta mesta. G. inšpektor je hotel slišati mnenje predstavnikov organizacije tudi v nekaterih drugih personalnih zadevah, nekatere slučaje so pa zastopniki poverjeništvu UJU sami iznesli, v kolikor je dobilo poverjeništvu tozadevno pismente vloge od članstva, oziroma sreskih društev.

Nadalje so zastopniki poverjeništvu opozorili g. inšpektorja, da upraviteljska šenimajo nakaznic za plačo 1. aprila in bi bilo neprijetno, ako bi izplačilo zakasnilo. Gosp. inšpektor je obljubil tozadevno intervenirati pri g. velikem županu.

Iz vseh izmenjav misli je bilo videti, da stoji g. inšpektor točno na principih, ki jih navaja v svoji poslanici na učiteljstvo. O drugih vprašanjih je rekel, da se bo še sproti razgovoril z zastopniki poverjeništvu.

Po dveinpol urnem razgovoru so se predstavniki učiteljstva poslovili od g. prosvetnega inšpektorja z najboljšimi vtisi, da je podan temelj za zdrav razvoj šolskih in stanovskih razmer ter odstranitev vsakršnega strankarskega vpliva, kar bo gotovo v veliko korist učiteljstva in prosvete, naroda in države.

Včasih nanese tudi prilika, da je treba biti nekaj diplomata in potipati ljudi tam, kjer so najbolj občutljivi, n. pr. v ponosu.

Tu in tam torej lepo govorjenje o nalogah Mladinske Maticе tudi nič ne doseže in moraš zaobriniti drugače. Navidezno je to kakor beračenje, in često tudi zro ljudje na take agitacije kakor na kakšno beračenje, toda otrokov smeh na licih, ko je s teboj vred priboril svoje želje, te pomiri in poplača za trud.

Ako bodo torej publikacije dobre, agitacija nepopustljiva in iskrena, kljub morebitnim »diplomatskim potezom« in bodo tudi odrasli knjige čitali, bo ostalo v ljudstvu zaupanje in ne bodo več odtegovali deset dinarjev za duševno in srčno izobrazbo svojih otrok.

Tako med ljudstvom. Deca po navdušujmo za Matico tudi s tem, da jo poučimo o pomenu lastne, četudi majhne leposlovne in strokovne knjižnice, ako imamo sami kako knjižnico, jo pokažimo deci in povejmo, kako nastane od zrna do zrna pogača. S tem jo navdušujemo za knjigo in vzgojimo v bodoče ljudi, ki bodo imeli smisla tudi za vse druge koristne in lepe publikacije raznih Matic, družb ter javnih ljudskih in društvenih knjižnic, s tem podpremo slovensko književnost, umetnost in strokovno literaturo, z njo pa tudi književnike ter pomagamo dvigati slovensko kulturo.

In to storimo z agitacijo za deset dinarjev letno, ki jih bodo ljudje dali s »samoobsebi umevnostjo«, v isto lahkoto kakor izdajajo denar za vzrejo svoje mladine. Otroci naj bi se veselili knjig kakor godovnega in božičnega darila.

Zbuditi v otroku ljubezen do čitanja, je največja kulturna vrednota, ki jo more nesti otrok iz šole in katero moramo razširiti tudi med vsem narodom. In povdarjam koncema, da leži poleg pouka v čitanju, i. dr. načinov vzgoje v ljubezni do čitanja v šoli in med ljudstvom mnogo te kulturne misije v pravični, smotreni in iskreni agitaciji za deset dinarjev Mladinski Matici.

Ure, zlatnine in srebrnine na obroke

brez zvišanja cen pri urarju in juvelirju
M. J. GERJEV SIN, Maribor
Gosposka ulica 15.

Miroslava Leitgeb / Ljubljana, Jurčičev trg šte. 3.
Izdelovanje ročnih in strojnih vezenin. Predtiskarja.
Zaloga DMC in vseh potrebščin za vezenje in predtisk.

FOTO-APARATE kupite najbolje pri Fr. P. ZAJEC, optik
Ljubljana, Stari trg 9.

Splošne vesti.

POMEMBNA DESETLETNICA NAŠEGA SOLSTVA.

(Prevzem solstva v Mariboru in okolici 1. aprila 1919.)

V razvoju našega solstva je bil 1. april leta 1919. velevažen mejnik. Takrat je namreč prevzelo slovensko učiteljstvo solstvo v Mariboru in njegovi okolici. S tem dejstvom je postal namreč lepi Maribor še eno resnično naš, jugoslovenski.

S kakšnimi težavami se je takrat borilo naše učiteljstvo v Mariboru in v okolici in kako je rešilo svojo zgodovinsko nalogo, se danes le še malo kdo zaveda. Vsled dolge vojne izmučeno in vsled prehranjevalnih razmer sestradano učiteljstvo je šlo brez pomisleka na trdo delo v našo severno postojanko, ker ga je klicala domovina, država. Zapustilo je svoje in družine, zapustilo vračajočo se udobnost in se podalo v negotovost, kjer zjutraj nisi vedel, kje boš kosil opoldne, ko zvečer nisi znal, kam boš položil izmučeno teko k počitku, ko nisi vedel, kaj te čaka prihodnji dan. Zakaj takrat je še vladalo v Mariboru burno, viharo življenje, vse ozračje je bilo nasičeno z eksplozivnimi snovmi. Le neznatna neprevidnost, nepremišljenost, pa bi se lahko zrušilo vse ogrodje nove stavbe in za vselej pokopalo naše lepe nade na naš Maribor. In v takih razmerah je slovensko učiteljstvo prevzelo solstvo in delalo v šoli in zunaj šole s tistim idealizmom in s tisto veliko navdušenostjo, ki je takrat objemala ves naš narod. To je bilo tisto učiteljstvo, katerega je oholi tujec smatral za manj vredno in kateremu sta bila Maribor in okolica do prevrata zabranjena. Nasprotniki so bili trdno uverjeni, da je tako globok preobrat v solstvu Maribora nemogoč, in da mu slovensko učiteljstvo ne bode kos.

Kmalu pa so se morali na svojo žalost uveriti, da so se kruto motili v svoji sodbi. Zakaj osvojevano in pri mladini očrnjeno slovensko učiteljstvo se je oprijelo trdega dela z vso ljubeznijo in z vso svojo dušo. To je kmalu izprevidela nahuškana mladina, izprevidelo pa je po njej tudi mariborsko in okoliško prebivalstvo. Zato se je vršil ta važen preobrat brez vseh pretresljajev, kar je v prvi vrsti zasluga našega vrlega učiteljstva in pa obeh organizatorjev takratnega našega solstva, namreč pokojnega dr. Karla Verstovskega, kot poverjenika za prosveto ter dr. Leopolda Poljanca, kot višjega šolskega nadzornika. Oba sta pustila učiteljstvu skoro docela proste roke, da je delalo kakor je vedelo in znalo. In da je delalo prav, to je najboljši dokaz, da obhajamo sedaj desetletnico tistih težkih, a vendar tudi tako lepih dni.

Namen teh vrstic je le opozoriti na ta važni zgodovinski dogodek, da se ne pozabi, kakor se danes, ko teče življenje v tako hitrem tempu, rado pozabi marsikaj.

O preobratu solstva v Mariboru in v okolici ter o njegovem nadaljnjem razvoju tekem desetih let izda »Učit. dom« s pomočjo nekaterih krajevnih faktorjev posebno knjigo, ki izide že tekom tega meseca.

Meseca maja pa se namerava prirediti veliko učiteljsko zborovanje v Mariboru, katerega naj bi se po možnosti udeležila tudi druga učiteljska društva, zlasti ona ob naši severni meji. Takrat pregledamo svoje delo v minulem desetletju ter si začrtamo smernice za bodočnost.

Kakor nalašč v proslavo desetletnice se slučajno vrši v soboto 6. aprila v Mariboru koncert našega pevskega zbora UJU. Zato je tem večja dolžnost ne samo mariborskega, ampak tudi onega učiteljstva iz bližnje in daljnje mariborske okolice, da skrbi za čim obilnejšo udeležbo pri tem koncertu.

—ski.

—Berlinski pedagoški študijski tedni za inozemce se vršijo za leto 1929. od 24. junija do 24. avgusta po sledečem redu: 1. Glasba od 24. junija do 7. julija. — Vršijo se metodična predavanja, hospitacije, predvsem pa naj bi obiskovalci spoznali moderni glasbeni pouk. — V tečaj bo sprejetih 40 priplašenec. 2. Novodobno šivanje 12.—26. avgusta, za 40 priplašenk. 3. Ročna dela. 12.—26. avgusta. Praktična dela iz lesa, lepence in železa za 12—14 priplašenec. 4. Risanje. 12. do 26. avgusta. Prostorčno risanje, risanje po naravi, dekorativno risanje itd., za 40 priplašenec. 5. Metodični tečaj. Spoznavanje pouka v osnovnih, višjih in poklicnih šolah — predvsem pa v poskusnih šolah. Tega tečaja se udeležijo lahko 80 obiskovalcev. — Za natančna navodila, oziroma za prosvete se je obrniti na: Auslandsabteilung des Zentralinstituts für Erziehung und Unterricht, Berlin W. 35, Potsdamer Straße 120.

—Naša delegacija na mednarodnem učiteljskem kongresu. Izvršni odbor UJU je imel te dni sejo, na kateri je bila izvoljena

Naročilnice in nakazila za Mladinsko Matico najpozneje do 10. aprila